

تعریف بیمه

در این جلسه در مورد بیمه بحث خواهیم کرد.

تعریف بیمه:

در ماده ۱ قانون بیمه که در اردیبهشت سال ۱۳۱۶ تصویب شد در زمینه تعریف بیمه آمده است: بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می کند در ازای پرداخت وجه یا وجوهی از طرف دیگر، در صورت بروز حادثه خسارت وارد بر او را جبران کرده یا وجه معینی را به او بپردازد. متعهد را بیمه گر، طرف تعهد را بیمه گذار گویند؛ همچنین وجوهی که بیمه گذار می پردازد را حق بیمه و آنچه را که بیمه می شود موضوع بیمه می نامند. برخی از حقوقدانان ضمن نقد تعریف مزبور مبنی بر عدم ضرورت ذکر پرداخت وجه معین در تعریف، آن را لازمه شغل بیمه گری می دانند. در تعریف بیمه نوشته اند: بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف "بیمه گر" عواقب یک خطر را بر عهده می گیرد.

در برابر این تعهد بیمه گذار مبلغی را به نام وجه بیمه به بیمه گر می پردازد.

کلمه حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی خیر انجمن مجازی نور طوبی می باشد.

ارکان بیمه

عناصر اصلی بیمه: بیمه گذار، بیمه گر و حق بیمه.

علاوه بر این اصطلاحات عناوین مهم دیگری مثل بیمه نامه و فرانشیز نیز وجود دارد.

بیمه گذار: شخص حقیقی یا حقوقی است که جبران خسارت احتمالی به خویش را در نزد بیمه گر بیمه می کند و در برابر آن سالانه مبلغی را به صورت اقساط یا یکجا به بیمه گر می پردازد.

بیمه گر: شخصی است که بنابر مقتضای حرفه خویش عواقب خطرات موضوع عقد بیمه را عهده می گیرد.

به تعبیر دیگر بیمه گر کسی است که در ازای پرداخت وجه یا وجوهی از ناحیه بیمه گذار متعهد می شود که خسارت وارده به او را جبران کند.

نوعاً بیمه گر به صورت شخص حقوقی؛ یعنی شرکت بیمه یا سازمان فنی بیمه، بیمه را می پذیرد.

کلمه حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی خیر انجمن مجازی نور طوبی می باشد.

ارکان بیمه

حق بیمه: مالی است که بیمه گذار در ازای تعهد بیمه گر مبنی بر جبران خسارت احتمالی به او می پردازد.

موضوع بیمه: ماده ۱۹۰ قانون مدنی موضوع معینی که مورد معامله باشد را از شرایط اساسی برای صحت هر معامله به شمار آورده است؛

بنابراین هر معامله ای جهت صحت وقوع خویش نیازمند موضوع است و عقد بیمه نیز از این شرایط مستثنی نیست.

موضوع عقد بیمه همان شخص یا مال یا مسئولیتی است که خطر یا حادثه ای به صورت احتمالی متوجه آن می باشد.

مبلغ بیمه: وجهی است که از ناحیه بیمه گر به بیمه گذار پرداخت می شود.

این مبلغ می تواند به صورت نقدی یا به صورت جبران خسارت به نحو ترمیم خرابی یا تعمیر وسیله اعطا شود.

مبلغ بیمه می تواند به صورت یک جا یا ماهانه یا مداوم به آن داده شود.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی همدان انتظامی مجازی نور طوبی می باشد.

ارکان بیمه

نفع بیمه ای:

عبارت است از ذینفع بودن بیمه گذار نسبت به سالم ماندن مورد بیمه؛

به تعبیر دیگر بیمه گذار باید علاقمند به بقای مورد بیمه باشد؛ به نحوی که وقوع حادثه به او ضرر برساند.

اصولاً دو عنصر "علاقه مند بودن به سالم بودن مورد بیمه" و "زیان رسیدن به او"، بیمه گذار را وادار به بیمه کردن مورد بیمه می کند؛ بنابراین این دو عنصر را باید از عناصر تشکیل دهنده نفع بیمه ای به شمار آورد.

بیمه نامه:

سندی است که به موجب آن قرارداد بیمه تنظیم می شود؛ این سند ممکن است رسمی یا عادی باشد با این حال در عمل ترجیح داده می شود که این سند عادی باشد.

بدین جهت می توان گفت که بیمه نامه یک سند عادی است که عقد بیمه و شرایط آن در آن درج می شود.

قانونگذار قانون بیمه در ماده ۲ این قانون، بیمه نامه را پیش بینی کرده است.

این ماده مقرر می کند که عقد بیمه و شرایط آن باید به موجب سند کتبی باشد که سند مزبور موسوم به بیمه نامه خواهد بود.

بدیهی است سند کتبی مذکور نظر به اطلاق بیان قانونگذار می تواند عادی یا رسمی باشد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی همدان انتظامی مجازی نور طوبی می باشد.

موارد ذکر شده در بیمه نامه

در بیمه نامه موارد زیر ذکر می شود :

- ۱- تاریخ انعقاد قرارداد
 - ۲- اسم بیمه گر و بیمه گذار
 - ۳- موضوع بیمه
 - ۴- حادثه یا خطری که عقد بیمه به مناسبت آن به عمل آمده
 - ۵- ابتدا و انتهای بیمه
 - ۶- حق بیمه
 - ۷- میزان تعهد بیمه گر در صورت وقوع حادثه
- ققدان یکی از موارد مزبور ارزش اثباتی بیمه نامه را از بین نمی برد؛ بلکه باید ضرورت آوردن هر یک را در راستای ایجاد نظم مطلوب در امور مربوط به بیمه از ناحیه قانونگذار توجیه نمود.
- فرانشیز: میزان مشخصی از خسارات است که بیمه گر از جبران آن معاف است؛ مثلاً اگر فرانشیز بیمه ای ۱۰۰۰۰ ریال و خسارت وارده بر شی ۱۰۰۰۰۰ ریال باشد، بیمه گر از پرداخت ۱۰۰۰۰ ریال آن معاف است و تنها نسبت به ۹۰۰۰۰ ریال متعهد به جبران خسارت خواهد بود.
- پیش بینی فرانشیز از سوی بیمه گر می تواند برای رهایی از خسارت بسیار ناچیز و طرح دعاوی مربوط به آن و حفظ انگیزه بیمه گذار در مراقبت از اموال توجیه شود.

کلمه حقوقی این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی طبر استفاهی مجازی نور طوبی می باشد.

سابقه تاریخی بیمه

بیمه به معنای امروزی ابتدا در زمینه حمل و نقل شروع شد. به نظر می رسد یک نوع معامله اعتباری در قرون وسطی مرسوم بوده است که موجب پیدایش بیمه باربری شد.

برخی از سرمایه داران و صرافان به صاحبان کشتی و بازرگانی که قصد خرید کالا و حمل آن از طریق دریا را داشتند نوعی بیمه وام به نام "وام حوادث دریا" پرداخت می کردند که در قرارداد، وام گیرنده آن متعهد می شد چنانچه کشتی کالا را سالم به مقصد برساند، علاوه بر اصل وام مبلغ قابل توجهی اضافه بر وام پرداخت کند؛ و اگر کشتی یا کالا در دریا غرق شود وام گیرنده از پرداخت وام معاف باشد.

می توان گفت قسمتی از این مبلغ بهره وام و قسمت دیگر حق بیمه ای بود که برای خطر غرق کشتی یا کالا دریافت می شد. در طول چندین قرن اینگونه تامین ها که شبیه بیمه امروزی بودند به منظور رونق تجارت در کشورهای مختلف رواج پیدا کردند.

کلمه حقوقی این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی طبر استفاهی مجازی نور طوبی می باشد.

سابقه تاریخی بیمه - بیمه باربری

اولین و قدیمی ترین سند بیمه باربری در سال ۱۳۴۷ میلادی در یکی از شهرهای ایتالای کنونی صادر شد که هنوز هم موجود می باشد.

در انگلستان بیمه گران ضمن صدور بیمه نامه های دریایی تعهد پرداخت وجهی را در صورت غرق کشتی و فوت ملوانان قبول می کردند؛

بدین ترتیب بیمه های غیر دریایی نیز متداول شد. این بیمه ها توسط همان بیمه گرانی که بیمه های دریایی را صادر می کردند اعمال می شد.

از جمله بیمه هایی که در قرن هفدهم توسعه یافت، بیمه در مقابل خطر آتش سوزی بود.

در این قرن آتش سوزی بزرگی در لندن اتفاق افتاد که اثر بزرگی در ایجاد و توسعه بیمه آتش سوزی داشت.

این واقعه خسارت سنگینی برجای گذاشت و حکومت انگلستان را با مسایل مختلفی روبرو ساخت.

بروز این مشکلات راه را برای توسعه این نوع بیمه هموار کرد و مؤسسات بیمه به منظور توسعه بیمه آتش سوزی دست به اقدامات جدی زدند.

کتابخانه حقوق این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

سابقه تاریخی بیمه - بیمه عمر

زمان پیدایش این بیمه نامعلوم است. بشر از گذشته های دور همیشه در این فکر بوده که خود را از عواقب اقتصادی مرگ های ناگهانی سنین جوانی و همچنین از عوارض ناشی از پیری حفظ کند. در یک نوشته پایروس که در مصر کشف شده و مربوط به ۴۵۰۰ سال قبل است، مندرج است که مومیگران مصری هر موقع که یکی از کارکنان کارگاهایشان فوت می کرده، وارثان آنها را مورد حمایت مالی قرار داده اند.

اولین بیمه نامه عمر در تاریخ ۱۸ ژوئن ۱۵۸۲ میلادی در انگلستان ثبت شد.

دولت انگلستان پیشنهاد یک بانکدار ایتالیایی مبنی بر ایجاد یک موسسه شبیه بیمه عمر را عملی نمود.

براساس قانون آن موسسه، افراد داوطلب هر سال وجوه معینی را می پرداختند و بهره و اصل مبالغ افراد متوفی، پس از مدت معین به دیگر افراد زنده مانده موسسه تعلق می گرفت.

این مؤسسه پس از مدتی با مخالفت پارلمان تعطیل شد؛ اما دوباره در سال ۱۶۸۹ میلادی راه اندازی گردید. در سال ۱۷۰۵ میلادی یک کمپانی انگلیسی همین عمل را به شیوه ای غیر از شیوه قبلی انجام داد؛

به این ترتیب که در مقابل اعضای موسسه متعهد می شد که در پایان قرارداد وجوه پرداختی اعضا را به اضافه بهره متعلق به آن بین وارثان اعضای متوفی تقسیم کند و در این قرارداد دیگر افراد زنده هیچگونه سهمی نمی بردند.

کتابخانه حقوق این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

سابقه تاریخی بیمه - ادامه

بیمه های امروزی از قرن ۱۹ میلادی در اروپا شکل گرفت. موضوع اولیه آن تضمین کارگران و تأمین حداقل احتیاجات زندگی برای آنها بود. از جمله نظریات مطرح شده در آن زمان این بود که چون کارگران بهترین ایام جوانی و سنین عمر خود را برای کارفرمایان کار می کنند، حق دارند که تضمین خود را در مقابل خطرات و ایام بیکاری از آنها طلب کنند و بر همین اساس مقررات بیمه های اجتماعی وضع گردید.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی طبرستان است مجازی نور طوبی می باشد.

تاریخچه بیمه در ایران

به طور کلی بیمه در ایران را به ۲ قسمت بیمه های بازرگانی و بیمه های اجتماعی می توان تقسیم کرد. خود بیمه های بازرگانی به ۴ دوره تقسیم می شود:

الف - دوره انحصار شرکت های بیگانه

ب - از تأسیس شرکت بیمه ایران تا ایجاد سازمان بیمه مرکزی

ج - از تأسیس سازمان بیمه مرکزی ایران تا ملی شدن صنعت بیمه

د - وضع صنعت بیمه ایران پس از انقلاب اسلامی

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی طبرستان است مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه بازرگانی - دوره انحصار شرکت های بیمه

این دوره مربوط به سال ۱۲۷۰ تا ۱۳۱۴ ه.ش. است.
واژه بیمه در ایران رسماً ضمن قانون الحاق ایران به اتحادیه پستی جهانی در سال ۱۲۵۶ به کار رفت. نخستین بار ناصرالدین شاه در سال ۱۲۷۰ ه.ش. امتیازنامه تأسیس اداره حمل و نقل و سازمان بیمه در ایران را به یک شخص روسی به نام پولیاکف واگذار کرد که به اجرا درنیامد.
آغاز عملیات بیمه گری شرکت های خارجی به اوایل سلطنت احمدشاه قاجار در سال ۱۲۸۹ هجری شمسی باز می گردد. در این سال ۲ موسسه روسی فعالیت های بیمه خود را آغاز کردند.
پس از آن شرکت های خارجی دیگر شروع به فعالیت کردند و بدین ترتیب بازار بیمه ایران به مدت ۲۵ سال در انحصار شرکت ها و نمایندگی های خارجی قرار گرفت.
رشد سریع فعالیت های تجاری از سال ۱۳۱۰ تا ۱۳۱۴ ه.ش. ایران را به بازار مناسبی برای فعالیت شرکت های خارجی بیمه تبدیل کرد؛ به طوری که در سال ۱۳۱۴ ه.ش. ۲۹ شرکت بیمه خارجی در ایران مشغول فعالیت بودند.
مؤسسات بیمه خارجی بیمه نامه های خود را با نرخ گران و غیر منطقی صادر و هریک سود قابل ملاحظه ای کسب می کردند که به صورت ارز از کشور خارج می شد.

کلمه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه بازرگانی - از تأسیس شرکت بیمه ایران تا ایجاد سازمان بیمه مرکزی

این دوره مربوط به سال های ۱۳۱۴ تا سال ۱۳۵۰ ه.ش. است.
در سال ۱۳۱۴ ه.ش. شرکت بیمه ایران با سرمایه دولت تشکیل شد.
این شرکت، بیمه تمام مؤسسات دولتی را بر عهده گرفت و بر عملیات بیمه خارجی نظارت داشت. با تأسیس این شرکت نرخ های بیمه تنزل کرد و از خروج مقدار قابل ملاحظه ای ارز جلوگیری به عمل آمد.
تا پیش از این تاریخ هیچ شرکت بیمه صددرصد ملی در خاورمیانه و حتی هندوستان وجود نداشت.
در ادامه این تحولات قانون بیمه، مشتمل بر ۳۶ ماده، در اردیبهشت ۱۳۱۶ به تصویب مجلس شورای ملی رسید.
با تصویب این قانون، امور بیمه سازمان های دولتی، انحصاراً به شرکت بیمه ایران واگذار شد و شرکت های دولتی موظف شدند که ۲۵ درصد از بیمه های صادره خود را در ایران نزد شرکت سهامی بیمه ایران انکابی کنند.
بدین ترتیب عملاً بازار بیمه کشور به انحصار این شرکت درآمد.
در فاصله سال های ۱۳۲۹ تا ۱۳۴۳ ه.ش. ۸ شرکت بیمه ایرانی متعلق به بخش خصوصی تأسیس شد.
در سال ۱۳۳۱ ه.ش. تصویب نامه ای درباره عملیات بیمه گری به تصویب دولت مصدق رسید که برای فعالیت شرکت های خارجی محدودیت های تازه ای به وجود آورد. در نتیجه اجرای این تصویب نامه از تعداد شرکت های بیمه خارجی فعال در بازار بیمه به شدت کاسته شد.

کلمه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه بازرگانی - از تأسیس شرکت بیمه ایران تا ایجاد سازمان بیمه مرکزی

تحول بعدی در صنعت بیمه تصویب قانون بیمه اجباری و مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری در مقابل شخص ثالث در سال ۱۳۴۷ بود که به موجب آن، بیمه مسئولیت وسایل نقلیه از سال ۱۳۴۸ ه.ش. اجباری شد. برای اجرای موافقت نامه های سازمان همکاری های منطقه ای و نیز تأمین نیروی فنی صنعت بیمه ای کشور، در مرداد ۱۳۴۹ مدرسه عالی بیمه در تهران تأسیس شد.

براساس آمار و ارقام سازمان بیمه مرکزی حق بیمه مستقیم بازار بیمه از ۱۳۱۷ تا ۱۳۲۵ شمسی رشد یکنواخت و کندی داشت اما از ۱۳۲۶ شمسی رشد سریع حق بیمه آغاز شد و تا سال ۱۳۴۰ ادامه یافت؛ پنج سال های ۱۳۲۸ تا ۱۳۳۱ ه.ش. که حق بیمه عمدتاً به سبب تحولات سیاسی، اجتماعی و وقایع ملی شدن صنعت نفت و تبعات اقتصادی آن رشد منفی داشت.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه بازرگانی - از تأسیس سازمان بیمه مرکزی ایران تا ملی شدن صنعت نفت

این دوره مربوط به سال های ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۸ ه.ش. می باشد. در ۳۰ خرداد ۱۳۵۰ قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه گری به تصویب رسید و در شیوه نظارت بر مؤسسات بیمه تغییرات مهمی به وجود آورد. بدین ترتیب برای اولین بار در ایران امور بیمه از جمله نظارت بر مؤسسات بیمه، تأسیس شرکت های جدید و هدایت امر بیمه زیر نظارت ضوابط قانونی درآمد. سازمان بیمه مرکزی ایران با سرمایه دولت به صورت سهامی تشکیل شده و وظیفه تنظیم، تعمیم و هدایت امر بیمه در ایران و حمایت از بیمه گذاران و صاحبان حقوق آنها و اعمال نظارت بر فعالیت مؤسسات بیمه در کشور را به عهده گرفت. رشد سریع اقتصادی ناشی از افزایش قیمت نفت و به تبع آن افزایش حجم سرمایه گذاری ها موجب توسعه بازار بیمه کشور در دهه ۱۳۵۰ شد و مجدداً شرکت های بیمه خارجی را به سرمایه گذاری در ایران علاقه مند کرد. به طوری که در سال ۱۳۵۳ و ۱۳۵۴ ه.ش. شرکت های بیمه "تهران"، "دانا"، "حافظ" و "توانا" با مشارکت سرمایه گذاران خارجی تأسیس شد. بدین ترتیب تعداد شرکت های بیمه ایرانی به ۱۳ شرکت رسید. در سال ۱۳۵۶ ه.ش. قانون الحاق ایران به سیستم بین المللی بیمه مسئولیت مدنی و وسایل نقلیه به صورت ماده واحده تصویب شد.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه بازرگانی - وضعیت صنعت ایران پس از انقلاب اسلامی

تا ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ علاوه بر شرکت سهامی بیمه ایران، ۱۳ شرکت بیمه خصوصی و ۲ نمایندگی خارجی در بخش صنعت بیمه فعالیت می کردند.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی کلیه بخش های اقتصادی از جمله بیمه دگرگون شد و کارشناسان بیمه بر آن شدند که قوانین بیمه را منطبق با موازین شرع و همگام با اقتصاد اسلامی تغییر دهند.

در ۴ تیر ۱۳۵۸ شورای انقلاب شرکت های بیمه را ملی کرد و طبق اصل ۴۴ قانون اساسی اداره امور آنها را به دولت واگذار نمود.

همچنین پروانه فعالیت ۲ نمایندگی شرکت های بیمه خارجی لغو گردید.

در سال های ۱۳۶۰ و ۱۳۶۱ ه.ش. براساس مصوبه هیئت مدیره مشترک شرکت های بیمه صدور بیمه نامه در ۱۰ شرکت بیمه متوقف شد و تنها ۳ شرکت بیمه ایران، آسیا و البرز به فعالیت جاری خود ادامه دادند. بدین ترتیب کلیه اوراق بهادار شرکت های بیمه منحل شده به شرکت آسیا و البرز انتقال یافت.

در سال ۱۳۶۷ ه.ش. به موجب قانون اداره امور شرکت های بیمه، مالکیت سهام شرکت های بیمه آسیا و البرز به دولت منتقل شد و با ادغام ۱۰ شرکت بیمه دیگر، شرکت دولتی بیمه دانا تشکیل شد که منحصراً در زمینه بیمه های اشخاص شروع به فعالیت کرد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه در ایران

با شروع جنگ تحمیلی و در پی آن کاهش قیمت جهانی نفت، از سال ۱۳۶۱ ه.ش. شرایط ویژه ای بر اقتصاد ایران حاکم شد.

با وجود این صنعت بیمه توانست با ارائه خدمات جدید مانند بیمه خطر جنگ، بیمه دیه و مانند آن و نیز گسترش خدمات بیمه ای موجود، از کاهش شدید حق بیمه جلوگیری کند و بازار بیمه کشور را تا سال ۱۳۶۶ ه.ش. در ثبات نسبی نگه دارد.

از سال ۱۳۶۸ ه.ش. دوران جدیدی در روند رشد حق بیمه بازار آغاز شد؛ به طوری که میانگین نرخ رشد حق بیمه از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۰ ه.ش. به حدود ۵۰٪ رسید.

با همکاری شرکت های بیمه، برای نخستین بار برنامه ۵ ساله صنعت بیمه در سازمان بیمه مرکزی طراحی و تدوین شد.

در این برنامه که مربوط به سال ۱۳۷۳ ه.ش. است هدف های کیفی گسترش فرهنگ بیمه در جامعه، گسترش و تعمیم بیمه های بازرگانی در سراسر کشور، گسترش سرمایه گذاری و استفاده بهینه از منابع مالی مؤسسات بیمه و نهایتاً اصلاح ساختار صنعت بیمه پیش بینی شده بود.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه های اجتماعی

نخستین اقدام در زمینه بیمه اجتماعی، بیمه کردن کارگران راه آهن سراسری بود.

احداث شبکه راه آهن در ایران، تمرکز کارگران و بروز سوانح و پشامدهای گوناگون، دولت وقت را بر آن

داشت که در ۳۰ اسفند ۱۳۰۹ ش. طرح تشکیل صندوق احتیاط کارگران طرق و شوارع را تصویب کند.

هدف این صندوق ارائه خدمات به کارگران راهسازی و کارگران کارخانه ها و بنگاه های صنعتی بود.

در مرداد ۱۳۱۵ ش. به موجب تصویب نامه هیئت وزیران صندوق احتیاط کارخانجات دولتی تقریباً براساس

مقررات صندوق احتیاط کارگران طرق و شوارع به وجود آمد و اداره کل صناعات و معادن موظف شد همه

کارگران کارخانه ها و موسسات صنعتی دولتی را بیمه کند.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به موزه آموزش عالی هیئت انتظامی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه های اجتماعی

در آبان ۱۳۲۲ لایحه جدید بیمه کارگران به تصویب دولت رسید که به موجب آن قانون بیمه کارگران از اواخر

۱۳۲۴ شمسی به اجرا درآمد.

بر اساس این قانون، مؤسسات دولتی و غیر دولتی مکلف شدند که کارگران خود را نزد شرکت سهامی بیمه ایران یا

شرکت بیمه داخلی دیگری که دولت مقتضی بداند، در مقابل حوادثی که حین انجام وظیفه روی داده بیمه کند.

برای نخستین بار در اول بهمن ۱۳۳۱ ش. هیئت دولت لایحه ای تصویب کرد که به موجب آن سازمان بیمه های

اجتماعی کارگران زیر نظر وزارت کار تأسیس شد و تمامی کارگران کشور زیر حمایت نظام بیمه های اجتماعی

قرار گرفتند.

در تیر ۱۳۵۴ ش. قانون تأمین اجتماعی به تصویب رسید و جایگزین قانون بیمه های اجتماعی شد. با تصویب

این قانون سازمان تأمین اجتماعی تشکیل گردید.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به موزه آموزش عالی هیئت انتظامی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه های اجتماعی

پس از پیروزی انقلاب اسلامی نظام تامین اجتماعی طبق اصول ۲۹ و ۴۳ قانون اساسی پذیرفته شد. در اصل ۲۹ ق.م. برخورداری از تامین اجتماعی، بازنشستگی، بیکاری پیری و از کار افتادگی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت های اجتماعی به عنوان یک حق اجتماعی ذکر شده؛ همچنین در اصل مذکور بیان شده که دولت موظف است طبق قوانینی از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت های مالی فوق را برای تک تک افراد کشور تامین کند. از این رو نظام بیمه های اجتماعی نیز - که بخشی از نظام تامین اجتماعی است - به قوت خود باقی ماند. در حال حاضر طرح های بیمه های اجتماعی در ایران با توجه به افراد زیر حمایت آن به ۳ دسته: سازمان تامین اجتماعی، سازمان بازنشستگی کشور و صندوق های بازنشستگی مستقل تقسیم می شود که کارکنان شاغل در مؤسسات تابعه خود را - مثل شرکت ملی نفت ایران، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و موارد دیگر- تحت حمایت قرار می دهد. بعد از انقلاب اسلامی نظام حمایتی تامین اجتماعی گسترش چشمگیری پیدا کرد. بر اساس این نظام گروه های آسیب پذیر جامعه که به دلیل ناتوانی در کسب درآمد مشمول نظام بیمه ای نیستند، تحت حمایت دولت قرار میگیرند. نظام حمایتی به صورت حمایت های اجتماعی و امداد انجام می پذیرد و سازمان هایی که امور حمایتی، اجتماعی و امدادی را در جمهوری اسلامی ایران به عهده دارند شامل کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور و ... هستند.

کتابه حقوق این اثر متعلق به مایه آموزش عالی هیبر انتظامی مجازی نور طوبی می باشد.

انواع بیمه - ادامه

هدف بیمه های اجتماعی تامین مصالح عمومی جامعه و ایجاد تعادل نسبی بین طبقات اجتماعی است؛ در حالی که مقصود از بیمه خصوصی تامین و بیمه اموال، اشخاص و مسئولیت ها از ناحیه بیمه گذار و تحصیل سود برای بیمه گر است. از نظر تاریخی بیمه اجتماعی به منظور حداقل حمایت از کارگران و مزد بگیران صنایع پدید آمده است. با پیدایش انقلاب صنعتی روند حیات اقتصادی بشر دچار تحول اساسی شد و با پیشرفت صنعتی نقش عامل نیروی انسانی به خصوص کارگران در چرخش فعالیت های صنعتی بیش از پیش آشکار گردید. فقر شدید این قشر و وابستگی زندگی و معیشت آنان به کارو کارخانه چه بسا موجب اعتصاب کارگری و تهدید خسارت های جبران ناپذیر به کارفرمایان می شد. از این رو مصالح اقتصادی کارفرمایان و پیشرفت اقتصادی کشورهای مغرب زمین کارفرمایان و دولت ها را به سویی هدایت نمود تا برخی از نیازهای ضروری کارگران را تامین و امنیت لازم برای خطرات مالی یا جانی ناشی از کار برای آنها تضمین کند؛ در نتیجه بیمه های اجتماعی شکل گرفت.

کتابه حقوق این اثر متعلق به مایه آموزش عالی هیبر انتظامی مجازی نور طوبی می باشد.

انواع بیمه - ادامه

کشورهای پیرو نظام سرمایه داری برای مقابله با پیشرفت کمونیسم، بیمه اجتماعی را تعمیم بخشیده آنرا برای افراد جامعه پیش بینی کردند.

دانشمندان سعی نمودند تا مبانی فلسفی بیمه های اجتماعی را در قلمرو حیات اجتماعی و اقتصادی یافته و بیان کنند. برخی از آنها اساس بیمه های اجتماعی را "تضمین" دانستند و معتقد بودند که کارگرانی که در ایام جوانی خویش برای کارفرمایان خود کار می کنند، از این حق برخوردارند که در برابر خطرات مختلف به ویژه خطر بیکاری و درماندگی تضمین شوند.

بعضی دیگر از دانشمندان مبنای بیمه های اجتماعی را "همبستگی اجتماعی" دانستند؛ زیرا افراد جامعه انسانی مانند اندام انسان هستند که در سایه عملکرد همه آنها امکان انتفاع هر جزء ممکن است؛ لذا باید به یکدیگر خدمات متقابل ارائه دهند.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی طبرستان مجازی نور طوبی می باشد.

انواع بیمه - ادامه

روند تکاملی تعاون و همبستگی اجتماعی امروزه به صورت بیمه اجتماعی متولد شده که به وسیله دولت و تحت نظام قانونی ویژه ای اداره می شود. در کشور ما سازمان تأمین اجتماعی، بیمه اجتماعی را به صورت نهادینه شده عینیت بخشید.

در این نوع از بیمه دولت از آسیب پذیران در برابر بعضی از خطرهای احتمالی و حوادثی از قبیل بیماری، ازکار افتادگی، پیری، بازنشستگی و فوت حمایت می کند.

خدمات حمایتی بیمه شدگان غالباً رایگان و بلاعوض است یا با پرداخت بخش اندکی از حق بیمه به وسیله بیمه شده انجام می شود.

چنانچه وجهی پرداخت شود وجوه به صندوق دولت واریز می شود و در مصارف عمومی به ویژه جبران خسارت زیان دیدگان و مشمولان طرح بیمه اجتماعی هزینه می شوند.

طبقات تحت پوشش بیمه های اجتماعی:

۱- مزد بگیران بخش غیردولتی

۲- کارگران

۳- زن ها و بچه هایی که نفقه آنها به عهده مشمولین بیمه است

۴- بیکاران، اعم از اینکه نتوانند کار کنند یا نتوانند کار به دست آورند.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی طبرستان مجازی نور طوبی می باشد.

خطرات بیمه های اجتماعی

خطراتی مربوط به بیمه های اجتماعی از تنوع فراوانی برخوردارند که در یک جمع بندی می توان آنها را در موارد زیر خلاصه کرد:

- ۱- خطراتی شغلی؛ مانند بیماری های شغلی و حوادث ناشی از شغل و کار
 - ۲- خطراتی اقتصادی؛ مانند بیکاری های غیر ارادی
 - ۳- خطراتی زندگی؛ مانند بیماری ها، حوادث خارج از کار، پیری، ازکارافتادگی، مخارج ازدواج، زایمان، حضانت اطفال و مخارج مربوط به فوت
- در بیمه های اجتماعی، بیمه گر همواره دولت است و پرداخت کننده وجه بیمه دولت، کارفرما و کارگران هستند که هر یک سهم خویش را از حق بیمه پرداخت می کنند.
- در این نوع از بیمه معمولاً کارفرما بیمه گذار است که براساس قانون، کارگران خویش را تحت پوشش بیمه قرار می دهد و در نتیجه آنها از حقوق ناشی از بیمه اجتماعی بهره مند می شوند.

کلمه حقوقی این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه های خصوصی و انواع آن

اگرچه در بیمه های اجتماعی هدف حمایت از آسیب پذیران جامعه است، اما اصولاً انگیزه شرکت های بیمه ای که بیمه های خصوصی را ارائه می کنند تحصیل سود است و تأمین منافع اجتماعی فرع بر انگیزه های اقتصادی بیمه گذاران و بیمه گران محسوب می شود.

انواع بیمه های خصوصی: بیمه های خصوصی به اعتبار موضوع به ۲ قسم "اموال" و "اشخاص" تقسیم می شوند.

۱- **بیمه های اموال:** اموال منقول، مانند وسایل حمل و نقل، مال التجاره، اساس خانه و اموال غیرمنقول، مانند ساختمان ها و تأسیسات در مقابل خطرها بیمه می شوند.

۲- **بیمه اشخاص:** شخص بیمه گذار یا شخص دیگر در مقابل خطرها و حوادثی که حیات یا اعضای جسم او را تهدید می کند بیمه می شوند. بدیهی است بیمه گذار با پرداخت وجه بیمه، خود یا شخص دیگری را از خدمات درمانی یا غرامت یا وجه نقدی برخوردار می کند.

۳- نوع دیگری از بیمه وجود دارد که با آن بیمه گذار خسارتی را که از ناحیه او به دیگری وارد می آید بیمه می کند. در حقیقت او مسئولیت خویش را در مقابل دیگران بیمه می کند؛ از این رو به این نوع بیمه، **بیمه مسئولیت یا شخص ثالث** گفته می شود.

کلمه حقوقی این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه های خصوصی - بیمه اموال

دریا، هوا و خشکی محل وقوع خطر برای اموال هستند؛ لذا به اعتبار آنها بیمه اموال را به ۳ قسم دریایی، هوایی و خشکی تقسیم می کنند.

الف - بیمه دریایی: در این بیمه خطرهایی که متوجه وسایل نقلیه دریایی و محمولات آنها است مورد پوشش بیمه قرار می گیرد. کالاهای تجاری، کارکنان کشتی و مسافران نیز می توانند مشمول بیمه دریایی قرار گیرند. در یک جمع بندی خطرهای دریایی به ۳ دسته زیر تقسیم می شوند:

۱- خطرهای ناشی از عوامل طبیعی؛ مانند غرق شدن کشتی و گم شدن آن، به گل نشستن کشتی، تصادم دو کشتی، تصادم کشتی با یک جسم شناور و آتش سوزی.

۲- خطرهای ناشی از عمل کارکنان کشتی؛ مانند سبک کردن کشتی با انداختن کالا در دریا و تغییر اجباری مسیر کشتی.

۳- خسارت وارد شده از ناحیه اشخاصی که از کارکنان کشتی نیستند؛ مانند خسارت ناشی از راهزنان دریایی، دزدی، توقیف، ضبط و نگهداری کشتی.

امروزه با توجه وسعت مبادلات بین المللی و اهمیت حمل و نقل دریایی، بیمه دریایی نقش مهمی در تضمین رشد و توسعه تجارت بین المللی ایفا می کند.

کتاب حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه هوایی و بیمه خشکی

ب - بیمه هوایی: توسعه روز افزون صنعت هواپیما سازی، خدمات هوایی و هوانوردی در دهه های اخیر موجب افزایش مسافرت های هوایی و حمل و نقل کالا شده است. بالا بودن ارزش هواپیما و مسئولیت مسافران هواپیما و جدی بودن خسارات ناشی از خطرات مربوط به آن معرف اهمیت جایگاه این رشته از بیمه است.

بیمه هوایی شامل: بیمه بدنه هواپیما، بیمه مسافران از جرح و فوت، بیمه بار ثبت شده و وسایل شخصی همراه مسافران از زمان تحویل بار و ورود به هواپیما تا موقع پیاده شدن می باشد.

ج - بیمه خشکی: نظر به وسعت بهره گیری بشر از خشکی، دامنه بیمه خشکی بسیار گسترده است.

بیمه هایی چون بیمه بدنه اتوموبیل، بیمه حوادث سرنشین، بیمه حوادث، بیمه باربری و حمل و نقل زمینی، بیمه خطرات انفجار اتمی، بیمه محصولات کشاورزی و ... از جمله بیمه های خشکی هستند.

کتاب حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه مسئولیت و انواع آن

ممکن است بر اثر غفلت یا قصور فردی، خسارات مالی یا جانی به اشخاص ثالث وارد شود که در نتیجه آن فرد محکوم به پرداخت غرامت به اشخاص ثالث شود.

در مواردی نیز مسئولیت یا خسارات ناشی از تولید، ساخت، اداره و مدیریت و یا ارائه خدمات غفلت فردی ممکن است منجر به خسارت مالی یا ضرر جانی به شخص یا اشخاص ثالث شود و شخص خاطی مسئول جبران خسارات و خدمات وارده محسوب شود، به همین منظور وجود بیمه مسئولیت می تواند حائز اهمیت خاصی باشد.

در سال های اخیر این نوع بیمه رشد و گسترش بالایی داشته است. خسارات ناشی از مسئولیت بر اثر عمل اشتباه و غفلت آمیز یک شخص حقیقی یا حقوقی که در انجام کاری کلیه اقدامات احتیاطی را رعایت نکرده واقع می شود.

بیمه نامه های مسئولیت در هیچ موردی در قبال اقدامات و اعمال عمدی بیمه گذار که منجر به خسارات مالی و جانی می شود پوشش ارائه نمی دهد؛ زیرا حادثه بیمه پذیر به حادثه ای اطلاق می شود که اتفاقی باشد؛ به همین دلیل خسارات عمدی، خارج از تعهد این نوع بیمه نامه قرار می گیرد.

از انواع بیمه نامه های مسئولیت می توان بیمه نامه های مسئولیت مالکان مستغلات، مستأجران تولیدکنندگان، مقاطعه کاران و همچنین بیمه مسئولیت آسانسور و بیمه مسئولیت حرفه ای را نام برد.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به مایه اموزش عالی طبر انتظامی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه اشخاص

هدف از بیمه های اشخاص، تأمین آرامش خاطر برای بیمه گذار است؛ ولی ۲ ویژگی این نوع بیمه را از بیمه های دیگر متمایز می کند:

۱- حوادثی را شامل می شود که به طور مستقیم به شخص انسان مربوط است؛ مانند فوت، بازماندگی، حوادث بدنی و بیماری ها.

۲- حوادث مورد نظر همواره جنبه خسارتی ندارند؛ مانند زنده ماندن بیمه شده در پایان مدت معین؛ لذا گفته می شود بیمه های اشخاص بر خلاف بیمه های خسارتی خصلت غرامتی ندارند و پیرو اصل غرامت نیستند.

بیمه های اشخاص به ۵ دسته اصلی به شرح زیر تقسیم می شوند:

- ۱- بیمه های عمر
- ۲- بیمه های مستمری
- ۳- بیمه های حوادث
- ۴- بیمه های درمانی
- ۵- بیمه های بازنشستگی

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به مایه اموزش عالی طبر انتظامی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه عمر - بیمه مستمری

بیمه عمر: عقدی است که به موجب آن بیمه گر در ازای قسط هایی که دریافت می کند متعهد می شود که مبلغی از مال را به بیمه گذار یا شخص ثالث بپردازد. مبلغ مورد بیمه در صورت وفات شخص بیمه شده به ورثه متوفی و در صورت زنده بودن بیمه شده پس از انقضای مدت معین شده به خود وی پرداخت می شود. مبلغ بیمه ای براساس توافق طرفین یک جا یا به صورت اقساط مرتب در طول حیات طلبکار بیمه ای به او پرداخت می شود.

ماده ۲۳ به بعد قانون بیمه مصوب ۱۳۱۶ ه.ش. در زمینه بیمه عمر است. **بیمه مستمری:** در بیمه مستمری بیمه گر پرداخت مستمری دوره ای را برای مدت زمان معین یا تمامی مدت حیات بیمه شده متعهد می شود. در این نوع از بیمه، خطر عمر طولانی بیمه می شود؛ زیرا در فرض عمر طولانی، زندگی بیمه شده در ایام پیری با کسری درآمد، بیماری و غیره روبرو می شود و بیمه های مستمری نمی توانند رفاه نسبی در امور مالی و اقتصادی برای آن فرد فراهم بیاورند.

کتابچه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی خیرات تخصصی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه حوادث

بیمه حوادث: به موجب این بیمه، بیمه گذار در برابر حوادثی که به جسم و جان او وارد می شود با پرداخت وجه بیمه معین بیمه گر را متعهد می کند که در طول مدت عقد در برابر ناتوانی موقت یا دائمی، جزئی یا کلی یا مرگ وی که بر اثر حادثه پیش می آید مبلغ معینی را به بیمه گذار بدهد و نیز هزینه معالجه و درمان را طبق بیمه نامه بپردازد.

در این مورد فرقی نمی کند که حادثه بر بیمه گذار وارد شود یا از جانب بیمه گذار به ثالث وارد آید؛ بنابراین خطرهایی نظیر فوت یا نقص عضو یا از کار افتادگی دائم ناشی از حوادث که بر اساس نظریه پزشکان متخصص احراز شود تحت پوشش این نوع بیمه قرار می گیرد.

اخذ سرمایه یا مبلغ بیمه ای از ناحیه بیمه گر به وسیله بیمه گذار، مانع از آن نیست که بیمه گذار بتواند از شخص ثالثی که موجب پیدایش حوادث بوده جبران خسارت خویش را بر اساس قواعد عمومی مسئولیت مدنی مطالبه کند؛ زیرا مبلغ بیمه ای که بیمه گر به بیمه گذار می دهد درعوض وجه بیمه آن قرار دارد.

کتابچه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی خیرات تخصصی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه درمانی

بیمه درمانی: نگرانی جدی از معالجه بیماری هایی که منجر به بستری شدن در بیمارستان ها یا عمل جراحی می شود زمینه توسعه بیمه درمانی را فراهم آورده است. حتی کسانی که از خدمات پزشکی سازمان تأمین اجتماعی بهره می گیرند، برای اطمینان بیشتر از خدمات بیمه ای در زمینه معالجه و مداوا از بیمه درمانی بهره می جویند. این نوع از بیمه می تواند به عنوان ضمیمه حوادث ارائه شود. بیمه درمانی معمولاً به صورت ۲ طرح عرضه می شود: در طرح خدمات درمانی سربایی و بیمارستانی، بیمه گر هزینه خدمات سربایی و بیمارستانی را براساس شرایط قرارداد و سقف های مندرج در بیمه نامه برای هر نفر پس از کسر فرانشیز پرداخت می کند.

اعمال جراحی خاص: دارای هزینه های معینی هستند و حداکثر تعهد بیمه گر در مورد هر نفر در قرارداد تعیین شده است.

در طرح خدمات درمانی بیمارستانی، بیمه گر هیچ گونه تعهدی در پرداخت هزینه های خدمات سربایی ندارد؛ ولی در صورت بستری شدن بیمه گذار، هزینه ها براساس تعرفه هایی که در قرارداد بیمه درج شده پرداخت می شود.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به سربسته آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه بازنشستگی

بیمه بازنشستگی: یکی از مراحل مهم زندگی مرحله پیری است. پیران تمامی استعداد و توانایی خویش را برای تولید ثروت عمومی و توسعه جامعه و کشور به کار گرفته اند. بدون تردید در شرایطی که جسم آنها دچار ناتوانی شده و درآمد آنها کاهش پیدا می کند، جامعه باید به حمایت آنها بشتابد و دولت باید به نمایندگی از جامعه برنامه های تأمین را پیش بینی و اعمال کند.

برخی از نویسندگان در زمینه بیمه، مقصود اصلی از این بیمه را تأمین درآمد به صورت پرداخت های دوره ای برای کارکنان و کارگران بازنشسته دانسته اند.

بیمه بازنشستگی به ۲ صورت **انفرادی** و **گروهی** انجام می شود.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به سربسته آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه اتکایی

بیمه ای که به موجب آن تعهدات یک بیمه گر به بیمه گر دیگری منتقل می شود بیمه اتکایی خوانده می شود. بیمه گر اتکایی مانند بیمه گر اصلی نسبت به سهمی که در بیمه اتکایی تقبل نموده متعهد به جبران خسارت می باشد. فلسفه پیدایش بیمه اتکایی توزیع ریسک هایی است که بیمه گر اصلی به عهده گرفته است؛ بنابراین عقدی که بیمه گر اصلی با بیمه گذار منعقد می کند عقدی است که ریسک موضوع آن، بالفعل یا بالقوه می تواند پایه اساس بیمه اتکایی قرار بگیرد تا ریسک توزیع شود. این عقد بیمه را بیمه مستقیم می گویند. بیمه اتکایی از آن جهت برای بیمه گر اصلی مفید است که با حق بیمه کمتری خطر جبران خسارت را نزد بیمه گر اتکایی بیمه می کند؛ البته بیمه گر اتکایی نیز از آن منتفع می شود؛ زیرا هزینه های آن در مدیریت بیمه بسیار کمتر از هزینه هایی است که بیمه گر اصلی به دلیل انجام عملیات مدیریت به وسیله او می پردازد. توسعه صنایع بزرگ و تجارت جهانی و ضرورت بیمه شدن آنها در مقابل خطرات و عدم توان ایفای تعهدات سنگین آنها از ناحیه شرکت های بیمه اصلی و ترس از ورشکستگی ایجاب می کند که آنها نیز خودشان را نزد شرکت های بیمه بزرگتری بیمه کنند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به دبیرستان علمی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه مرکزی ایران

- به منظور تنظیم، تعمیم و هدایت امر بیمه در ایران و حمایت بیمه گذاران و بیمه شدگان و صاحبان حقوق آنها، همچنین به منظور اعمال نظارت دولت بر فعالیت بیمه، مؤسسه ای به نام بیمه مرکزی ایران که به صورت شرکت سهامی بود تأسیس گردید. وظایف و اختیارات بیمه مرکزی:
- ۱- تهیه آیین نامه و مقرراتی که برای حسن اجرای امر بیمه در ایران لازم باشد؛ با توجه به مفاد قانون مربوطه؛
 - ۲- تهیه اطلاعات لازم از فعالیت های کلیه مؤسسات بیمه که در ایران مشغول به فعالیت هستند؛
 - ۳- انجام بیمه های اتکایی اجباری؛
 - ۴- قبول بیمه های اتکایی اختیاری از مؤسسات داخلی یا خارجی؛
 - ۵- واگذاری بیمه های اتکایی به مؤسسات داخلی یا خارجی در هر مورد که مقتضی باشد؛
 - ۶- اداره صندوق تأمین خسارت های بدنی و تنظیم آیین نامه موضوع ماده ۱۰ قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث مصوب دی ماه ۱۳۴۷؛
 - ۷- ارشاد و هدایت و نظارت بر مؤسسات بیمه و حمایت از آنها در جهت حفظ سلامت بازار بیمه و تنظیم امور بیمه اتکایی و جلوگیری از رقابتهای مکارانه و ناسالم.

کلیه حقوق این اثر متعلق به دبیرستان علمی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

ارکان بیمه مرکزی

بیمه مرکزی دارای ۴ رکن اساسی شامل مجمع عمومی، شورای عالی بیمه، هیات عامل و بازرسان می باشد.

شورای عالی بیمه از اشخاص زیر تشکیل می شود :

رئیس کل بیمه مرکزی ایران، معاون وزارت امور اقتصاد و دارایی، معاون وزارت بازرگانی، معاون وزارت کار و امور اجتماعی، معاون وزارت تعاون و روستاها، رئیس شرکت سهامی بیمه ایران، مدیر عامل یکی از مؤسسات بیمه به انتخاب سندیکای بیمه گران ایران، یک نفر کارشناس در امور بیمه به انتخاب مجمع عمومی و نهایتاً یک نفر مطلع در امور بیمه به انتخاب رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران.

تکلیف حقوقی این اثر متعلق به مؤسسه آموزشی عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

وظایف شورای بیمه

براساس قانون مربوطه وظایف شورای بیمه به شرح زیر است:

- ۱- رسیدگی و اظهارنظر نسبت به صدور پروانه تأسیس یا لغو پروانه مؤسسات بیمه طبق مقررات قانون مربوطه و پیشنهاد آن به مجمع عمومی؛
- ۲- تصویب نمونه ترازنامه که باید مورد استفاده مؤسسات بیمه قرار گیرد؛
- ۳- تعیین انواع معاملات بیمه و شرایط عمومی بیمه نامه ها و نظارت بر امور بیمه های اتکایی؛
- ۴- تعیین میزان کارمزد و حق بیمه مربوط به رشته های مختلف بیمه مستقیم؛
- ۵- تصویب آیین نامه های لازم برای هدایت امر بیمه و فعالیت مؤسسات بیمه؛
- ۶- رسیدگی و اظهار نظر نسبت به گزارش بیمه مرکزی ایران درباره عملیات و فعالیت های مؤسسات بیمه در ایران که حداقل هر ۶ ماه یک بار باید تسلیم شود؛
- ۷- اظهار نظر در مورد هرگونه پیشنهاد که از طرف رئیس شورای عالی بیمه به آن ارجاع می شود؛
- ۸- انجام سایر وظایفی که قانون مربوطه برای آن تعیین نموده است.

تکلیف حقوقی این اثر متعلق به مؤسسه آموزشی عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

مدارک مورد نیاز

برای انجام عملیات بیمه در تمام رشته ها یا رشته های معین باید قبلاً پروانه آن طبق مقررات از بیمه مرکزی تحصیل شود. برای تحصیل پروانه مذکور متقاضی باید مدارک و اطلاعات زیر را به بیمه مرکزی ایران تسلیم کند:

- ۱- اساسنامه مؤسسه
- ۲- میزان سرمایه مؤسسه
- ۳- صورت کامل اسامی شرکا و مدیران و تابعیت و تعداد سهام هر یک از آنها
- ۴- میزان سهام نقدی و غیر نقدی و نحوه پرداخت آنها
- ۵- اسناد و مدارک و اطلاعات دیگری که بیمه مرکزی ایران برای احراز صلاحیت مالی و فنی مؤسسه و حسن شهرت مدیران لازم بداند
- ۶- تقاضای صدور پروانه به بیمه مرکزی ایران تسلیم می شود.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی طبر استفااضی مجازی نور طوبی می باشد.

مدارک مورد نیاز

بیمه مرکزی ایران مکلف است حداکثر ظرف مدت ۶۰ روز از تاریخ تسلیم آخرین مدارک اطلاعات خواسته شده، با رعایت مفاد بند ۱ ماده ۱۷ قانون مربوطه نظر مجمع عمومی را - اعم از قبول یا رد تقاضا - کتباً به متقاضی اعلام کند و هرگاه متقاضی نسبت به نظر اعلام شده اعتراض داشته باشد، می تواند ظرف ۳۰ روز اعتراض خود را به هیئت وزیران تسلیم کند. نظر اتخاذ شده هیئت وزیران قطعی خواهد بود.

با توجه به آمارهای رسمی و نهایی در سال ۱۳۸۸، ۲ شرکت بیمه دولتی "ایران" و "دانا" و ۱۴ شرکت بیمه غیر دولتی "آسیا"، "البرز"، "معلم"، "پارسیان"، "توسعه"، "رازی"، "سینا"، "ملت"، "دی"، "سامان"، "توین"، "پاسارگاد" و "میهن" در سرزمین اصلی و

۳ شرکت بیمه "حافظ"، "امید"، "ایران معین" در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی مشغول انجام فعالیت بیمه ای مستقیم بوده اند.

شرکت بیمه اتکایی امین نیز در زمینه بیمه های اتکایی فعالیت می کند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی طبر استفااضی مجازی نور طوبی می باشد.

تاریخچه خدمات بیمه ای

بیمه اسلامی (تکافل) و بیمه در فقه:

خدمات بیمه ای به شکل متعارف آن ابتدا در اروپا شکل گرفت و سپس از آنجا به دیگر کشورها از جمله کشورهای اسلامی وارد شد.

با ورود بیمه به کشورهای اسلامی بحث چالش برانگیز تطبیق با موازین فقهی و مذهبی مطرح شد.

در سال ۱۹۷۲ میلادی شورای فتوای ملی مالزی اعلام نمود که بیمه و مخصوصاً بیمه عمر از نظر مبانی فقهی که به مباحث فقهی اهل تسنن مربوط بود باطل است.

همین طور در نخستین اجلاس بین المللی اقتصاد اسلامی که در سال ۱۹۷۶ میلادی در مکه برگزار شد بر تحریم بیمه مرسوم تأکید شد.

با مشخص شدن این مسأله که برخی از فتاوی مراجع مشتمل بر تحریم بعضی یا همه انواع قراردادهای بیمه ای متعارف است، محققان و دانشمندان اسلامی به تکافو افتادند و تلاش کردند تا ساز و کار بیمه جدیدی را معرفی کنند که علاوه بر دارا بودن کارکردهای بیمه متعارف از ایرادات شرعی وارد شده به آنها نیز به دور باشد. به این ترتیب از چند دهه قبل مطالعه و تحقیق در این باره شروع شد. نتیجه تلاش های این محققین منتهی به معرفی ساز و کار جدید بیمه ای مبتنی بر مفهوم "تکافل" گردید.

کتابخانه حقوق این اثر متعلق به موسسه آرزوی عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

تاریخچه خدمات بیمه ای

به طور کلی تکافل به معنای امروزی آن متضمن تعاون با یکدیگر جهت برآورده کردن نیاز مشترک؛ یعنی اطمینان و امنیت در ابعاد مختلف است.

بر این اساس از اوایل دهه ۱۹۷۰ و به خصوص در دهه ۱۹۹۰ کشورهای اسلامی به ارائه خدمات مالی شامل بیمه بر اساس احکام و قواعد اسلامی روی آوردند.

در نتیجه تعداد زیادی مؤسسات آموزشی و پژوهشی در این زمینه و همچنین شرکت های بیمه اسلامی با نام بیمه گران تکافلی تاسیس و شروع به فعالیت کردند.

این چنین مؤسسات و شرکت هایی نه تنها در کشورهای اسلامی و کشورهایی با جمعیت بالای مسلمان بلکه در آمریکای شمالی، استرالیا و برخی کشورهای اروپایی فعالیت می کنند.

اولین شرکت تکافلی دنیا با نام "شرکت بیمه اسلامی سودان" در سال ۱۹۷۹ تأسیس شد و متعاقب با آن در همان سال یک شرکت تکافلی در عربستان سعودی تأسیس شد و بعد از آن موج تأسیس شرکت های تکافلی بالا گرفت و کشورهایی مثل اندونزی، سنگاپور، کویت و مالزی به تأسیس شرکت بیمه تکافلی پرداختند.

در حال حاضر ۲۵۰ شرکت بیمه خصوصی اسلامی در سراسر دنیا وجود دارد. در طول سال های اخیر رشد فزاینده ای در این حوزه در تمام دنیا مشاهده شده است.

کتابخانه حقوق این اثر متعلق به موسسه آرزوی عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه در فقه اسلامی

نهاد حقوقی بیمه منشأ اروپایی دارد. هر چند برخی از قراردادهای خاص در نظام حقوقی اسلام مانند: حق عمرا و شرط ضمانت نفقه مادام العمر برای همسر شباهت سوری با این نهاد حقوقی دارد. فقیهان مسلمان در نیمه اول قرن سیزدهم با این نهاد حقوقی که در زبان های فارسی بیمه و در عربی تأمین نامیده می شود آشنا شدند و آن را در نظام حقوقی اسلام تجزیه و تحلیل فقهی کردند. ظاهراً اولین فقیه مسلمان که در مورد عدم مشروعیت بیمه دریایی نظر داده "ابن عابدین" فقیه معروف حنفی است. امپراطوری عثمانی نیز نخستین کشور مسلمان بود که در سال ۱۲۸۰ به وضع قانون بیمه اقدام کرد که با مخالفت فقهای حنفی روبه رو شد. از میان فقهای شیعه احتمالاً "سید محمد کاظم طباطبائی یزدی" اولین بار درباره بیمه اظهارنظر کرده و پس از او در اواخر قرن چهاردهم "شیخ حسین حلی" به تفسیر و با عنوانی مستقل به بررسی آن پرداخته است. در سال های اخیر پیشرفت صنعت، گسترش سرمایه گذاری در بخش های مختلف، وابستگی نظام تجارت و اقتصاد به بیمه و تاثیر آن در زندگی بشریت موجب شد که فقهای مسلمان به بررسی جدی این نهاد حقوقی و تحلیل فقهی آن بپردازند.

تکلیف حنفی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی خیر انصافی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه در فقه اسلامی - فقهای موافق

فقهای مسلمان بیمه های اجتماعی و تعاونی را به استناد وجود تعاون و عدم کسب سود مشروع می دانند و درباره بیمه های خصوصی به ۳ دسته موافق، مخالف و قائلان به تفصیل تقسیم می شوند. موافقان مشروعیت قرارداد بیمه که اغلب فقهای شیعه در این گروه جای می گیرند ۳ گروهند : الف : نخستین گروه عقد بیمه را بر یکی از عقود معین فقهی منطبق می دانند. اختلاف نظر درباره مستقل بودن عقد بیمه یا منطبق بودن آن بر یکی از عقود معین در بین حقوقدانان غیر مسلمان نیز مطرح است که در اینجا به تعدادی از این عقود معین و نحوه انطباق آنها بر بیمه اشاره می شود.

قرارداد بیمه و عقد مضاربه:

برخی از فقیهان عقد بیمه را منطبق بر عقد مضاربه می دانند. تقریباً در ۳۰ سال گذشته اهل سنت در نظام بانکداری اسلامی برای انعقاد عقد بیمه از عقد مضاربه استفاده کرده اند؛ بدین صورت که بیمه گر و بیمه گذار در قرارداد مضاربه متعهد می شوند که هر گونه خسارتی که در متن قرارداد ذکر شده است از طریق مضاربه پرداخت شود که شبیه عقد بیمه است؛ با این تفاوت که در عقد بیمه باید حق بیمه پرداخت شود ولی در عقد مضاربه حق بیمه از ناحیه مضارب به سرمایه اضافه می شود و در صورت بروز حادثه، خسارت از سرمایه یا سود شرکت پرداخت می شود و در صورت عدم بروز حادثه مضارب می تواند از پرداخت وجه مذکور خودداری کند.

تکلیف حنفی این اثر متعلق به مدرسه آموزش عالی خیر انصافی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه در فقه اسلامی - فقهای موافق

۲- قرارداد بیمه و عقد ضمان:

دومین انطباق بحث قرارداد بیمه و عقد ضمان است. عقد بیمه نوعی ضمان عوض نسبت به اعیان خارجی و شخصیه ای است که در نزد صاحبانش قرار دارد. شاید ذکر کلمه تضمین در امتیازنامه منعقد بین ناصرالدین شاه و پولیاکف روسی و قانون تجارت بحریه مصوب ۱۲۸۰ دولت عثمانی، دلیل بر این باشد که تنظیم کنندگان امتیازنامه و وضع کنندگان قانون مذکور بیمه را بر عقد ضمان منطبق دانسته اند.

۳- قرارداد بیمه و صلح:

سومین انطباق قرارداد بیمه و صلح است. عقد صلح از عقود مستقل است و به عقود دیگر بر نمی گردد و بیمه می تواند در قالب این عقد با تسام بین بیمه گذار و بیمه گر مبنی بر پرداخت وجه بیمه به صورت اقساط یا نقد در مقابل تعهد بیمه گر نسبت به جبران خسارت وارد شده نسبت به موضوع انجام گیرد.

۴- بیمه و هبه معوضه

چهارمین انطباق قرارداد بیمه و هبه است. برخی از فقها عقد بیمه را منطبق بر هبه معوضه می دانند؛ یعنی بیمه گذار در هر سال یا هر ماه یا یک جا مبلغی را به رایگان به تملیک بیمه گر در می آورد؛ با این شرط که در صورت بروز حادثه و خسارت به مال یا جان او بیمه گر وجه مذکور را به تملیک بیمه گذار یا خانواده اش در بیاورد.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به سازمان آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه در فقه اسلامی - فقهای موافق

ب: گروه دوم از موافقان عقد بیمه با اشاره به برخی از نهادهای خصوصی خاص که در نظام حقوقی اسلام موجود است و مقایسه آنها با نهاد بیمه، تلاش کردند که وجود تفکر بیمه را در صدر اسلام و پیش از آن اثبات کنند؛ آنها بر این پایه بیمه را مشروع دانستند.

این موارد شامل نکات زیر هستند:

۱- نظام عواقل و عقد بیمه:

سنت صحیح نبوی بر سقوط این نهاد حقوقی و فقهی دلالت دارد و مذاهب مختلف اسلامی آن را پذیرفته اند. در نظام عاقله اگر فردی مرتکب قتل غیر عمد شود، مردان بالغ از اهل و عشیره اش حداکثر در مدت ۳ سال باید دیه معقول را پرداخت کنند. این نوعی بیمه است که به پرداخت خسارات مالی در موارد دیگر نیز قابل تسریع است.

کتابخانه حقوقی این اثر متعلق به سازمان آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه در فقه اسلامی - فقه‌های موافق

ابن عابدین در کتاب "المعاقل" می‌گوید: «عاقل به واسطه تقصیر در مراقبت از قاتل متحمل پرداخت دیه می‌شود.» پیش از زمان شارع نیز این عادت در بین مردم حتی در پرداخت خسارت حاصل از سرقت و آتش سوزی و موارد دیگر وجود داشته است.

در مقابل این رأی، برخی عقد بیمه را از اصول مستحدثه می‌دانند و قیاس آن را با نظام عاقله صحیح نمی‌دانند.

۲- عقد بیمه و ضمان خطرالطریق: به نظر بعضی فقیهان چنانچه شخصی به دیگری بگوید: "در این جاده امنیت وجود دارد و اگر کسی به مال تو خسارت زد من ضامنم"، در این صورت وی ضامن پرداخت خسارت وارده خواهد بود.

عقد بیمه نیز نوعی تضمین از جانب بیمه گر در مقابل حوادث احتمالی است و بنابراین مشروع می‌باشد.

تکلیف حقوقی این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می‌باشد.

بیمه در فقه اسلامی - فقه‌های موافق

ج: گروه سوم از فقها عقد بیمه را با توجه به ویژگیهایش بر عقود موجود قابل انطباق نمی‌دانند؛ بلکه آن را از عقود مستحدث و مستقل محسوب می‌کنند.

با توجه به حضور مجتهدان شیعه در وضع قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران شاید بتوانیم پذیرش عقد بیمه را با عنوان مستقل در اصول ۳، ۲۹، ۲۱ و ۳۱ این قانون رأی فقهی مورد توافق مشهور فقه‌های شیعه به شمار آوریم.

این گروه از موافقان به شیوه‌های مختلف بیمه را مشروع دانستند.

مشروعیت آن به دلیل عمومیت «لا تاكلوا اموالکم بینکم بالباطل الی ان تكون تجاره الاثر از منکم» و عمومیت «اوفو بالمعقود» دانسته و معتقدند: از آنجا که آیات یاد شده شامل تمام مصادیق معاملات در هر زمان و مکان است، وجهی برای تخصیص این عمومات به عقود زمان شارع وجود ندارد.

برخی دیگر برای مشروعیت و صحت عقود از جمله عقد بیمه به اصل اصالة الصحة تمسک کردند. عده‌ای دیگر گفته‌اند که شارع بسیاری از معاملات متداول بین مردم را امضا کرده است.

برخی از فقها برای مشروعیت عقد به اصل اباحه تمسک کرده‌اند.

اساس این اصل مبتنی بر مباح بودن همه اشیاء و افعال است؛ مگر اینکه از طرف شارع نهی شده باشد؛ بنابراین عقد بیمه که منعی درباره او نرسد مشروع است.

تکلیف حقوقی این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می‌باشد.

بیمه در فقه اسلامی - فقهای مخالف

در مقابل بعضی از مذاهب اصل را بر تحریم می دانند؛ مگر اینکه دلیلی بر مشروع بودن آن به ما رسیده باشد. **عدم مشروعیت فقهی بیمه در نظر مخالفان آن ۲ گونه مستند دارد:**

۱- برخی معتقدند که عقود شرعی، معین و محصورند و قرارداد بیمه بر هیچ یک از آنها منطبق نیست.
۲- برخی دیگر عدم مشروعیت را به دلیل ایراداتی می دانند که در این قرارداد وجود دارد و مورد نهی شارع است. **مهمترین این اشکالات موارد زیر است:**

۱- بیمه عقدی قرری است و مشمول روایت نهی النبی ان بیع القرر است.
۲- بیمه نوعی قمار و کسب منفعت احتمالی است چون بیمه گذار به امید دریافت کل تعهد بیمه می شود و بیمه گر نیز به امید پیش نیامدن خسارت به انعقاد قرارداد اقدام می کند و این اتکا به بخت و تصادف نوعی قمار محسوب می شود.

۳- عقد بیمه نوعی بیع و خرید و فروش معدوم است؛ زیرا مبیع؛ یعنی پرداخت خسارت در هنگام خسارت وجود ندارد و متفرع بر وقوع حادثه است که احتمالاً در آینده روی می دهد.

۴- معلوم بودن موضوع تعهد طرفین از شرایط صحت عقد است و از آنجا که زمان وقوع خسارت و میزان اقساطی که بیمه می پردازد معلوم نیست، موضوع تعهد مجهول و در نتیجه بیمه باطل است.

۵- شرکت های بیمه با اموال خود معاملات ربوی انجام می دهند؛ به علاوه در بیمه عمر نیز چنانچه بیمه گذار پس از انقضای مدت تعیین شده زنده بماند، اقساط پرداختی را با سود آن پس می گیرد که این رباست. گاه نیز شرکت بیمه خسارت تأخیر در پرداخت اقساط را از بیمه گذار دریافت می کند که باز این عملی ربوی محسوب می شود.

تکلیف حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آئینش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه در فقه اسلامی - فقهای مخالف

۶- بیمه، تعهد و ضمانت در پرداخت خسارتی است که هنوز تحقق نیافته بنابراین از مصادیق ضمان مالیم محسوب می شود.

۷- در عقد بیمه پیش آمدن خسارت و حادثه و عدم آن هر دو ممکن است؛ بنابراین بیمه از مصادیق معامله احتمالی است نه حقیقی و عموماً «چون اوفو بالعقود» یا اینکه به عقود خود وفا کنید شامل آن نمی شود.

۸- از آنجا که در عقد بیمه پرداخت خسارت به حادثه ای احتمالی در آینده موکول است این عقد منجز و قطعی نیست و تعلیق آن موجب بطلان کل بیمه می شود.

۹- عمومیت آیه « لا تاكلوا اموالکم بینکم بالباطل » اکتساب بدون جهت را در معاملات منع می کند؛ حال آنکه گاه شرکت بیمه بدون پرداخت هیچ خسارتی مالک حق بیمه می شود.

در بیمه عمر نیز اشخاص ثالث بدون جهت مالک می شوند.

تکلیف حقوقی این اثر متعلق به مدرسه آئینش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد.

بیمه در فقه اسلامی - فقهای قائل به تفصیل

در مقابل موافقان و مخالفان مشروعیت عقد بیمه، برخی فقیهان به نوعی تفصیل در حکم قائل شده اند.

ایشان بعضی از انواع بیمه را با استفاده از انطباق آن بر عقود اسلامی مانند ضمان، صلح، مضاربه، هبه

معوضه و نظایر آنها مشروع می دانند

اما بعضی دیگر از انواع بیمه مانند بیمه عمر را به دلیل برخی اشکالات غیر مشروع محسوب می کنند.

تکلیف حقوقی این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی همپو انفرادی مجازی نور طوبی می باشد.